

ארץ ישראל – איננה דבר חיצוני

העם והארץ

"רשב"י פתח: (חבקוק ג) 'עמד וימודד ארץ'... מדד הקדוש ברוך הוא כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל" (ויק"ר יג ב)

"אמר החבר: כך גם הכרם זה שאתם אומרים כי הכרם מצליח בו לולא היו נוטעים בו את הגפנים ועושים את כל מלאכת עבודת הכרם הדרושה לגידולם לא היה עושה ענבים והנה המעלה המיוחדת באה ראשונה לעם אשר הוא הסגולה והגרעין (כמו שהזכרתי למעלה) ואחרי זה יש גם לארץ חלק במעלה הזאת וכן למעשים ולמצוות התלויים בארץ שהם מעין עבודת הכרם לכרם. אולם שלא ככרם העושה ענבים גם במקום אחר אין עם הסגולה יכול להדבק בענין האלוהי כי אם בארץ הזאת. אמר הכוזרי: האמנם והלא מאדם הראשון ועד משה (וממשה ועד סוף הנבואה) נבאו רבים במקומות אחרים אברהם באור כשדים וגם יחזקאל ודניאל בבבל נבאו וירמיהו הלא ניבא במצרים? אמר החבר: כל מי שנתנבא לא נתנבא כי אם בארץ הזאת או בעבורה כך זכה אברהם לנבואתו הראשונה כאשר צווה ללכת אל הארץ הזאת ויחזקאל ודניאל בעבורה ניבאו אכן שניהם ראו עוד את הבית הראשון ואת כבוד השכינה אשר כל ימי היותה שורה בבית ההוא היה כל אדם המוכן לכך מצד הסגולה מגיע לנבואה אשר לנבואת ירמיהו במצרים הלא הייתה בארץ ובעבורה כמוה לנבואת משה ואהרן ומרים..." (כוזרי מאמר שני יב-יד)

ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קנין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החמרי או אפילו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמית קשורה בקשר חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה. ומתוך כך אי אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ ישראל, ולהוציא לפועל את עומק חבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית כי אם ברוח ד' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארצות של ההרגשה הבריאה, ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

המחשבה על דבר ארץ ישראל, שהיא רק ערך חיצוני כדי העמדת אגודת האומה, אפילו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהדותי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחיזוק של המצוות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום, כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקודש של ארץ ישראל (הרב קוק זצ"ל. תחילת אורות)

"...שנשפך שם דם אמוריים שהיו נתבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל. אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות. והיו אותן הנקעים בהר של צד מואב ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן

נקעים... כיון שבאו ישראל לעבור נדעזעו ההר של א"י כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לצד הר של מואב..." (רש"י במדבר כא טו)

הגוף נוצר להיות כלי לנשמה... א"י היא הגוף של ישראל, ובלא גוף אין נשמה" (מי מרום ו' רסה) **כחתן וכלה** (אמרי דוד וינטרוב תמ"ב)

כקדירה וכיסויה (ראה פסחים צד. תענית י.; בר"ר א טו, ויק"ר לו א, חגיגה יב., שיחש"ר ו ט)

"הבטחה גדולה לישראל, שלעולם יירש אותה (את א"י) ותקרא על שמו, ולא על שם אבותיהם היושבים בה... ואמורה להם שעתידים לחזור אליה" (דרשות ר' יוסף קארו, נצבים)

שכמו שא"א להסתלק מירושת אבות... כך היא בחינת א"י לעם ישראל, שהיא להם לנחלה ולא יוכלו להסתלק מקדושתה בשום אופן, שכן **מציאות הארץ וישראל מציאות אחת היא** (מי מרום ה' דברים יב ט) "ר' אבא מנשק כיפי דעכו" (כתובות קיב.) דווקא הסלעים שלא נותנים פירות (הרב צבי יהודה זצ"ל) מתאימים לאמונה ותפילה, בניגוד למצרים (ע"פ רבי יצחק מוורקי לנחש) (וראה אמרי דוד וינטרוב קכ"ג תקס"ז)

השבט והנחלה

"ההוא דאמר דונו דיני - אמרי שמע מינה **מזן קאתי** דכתיב 'דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל'. ההוא דהוה קא אזיל ואמר אכיף ימא אסיסני ביראתא - בדקו ואשכחוהו **דמזבולן קאתי** דכתיב זבולן לחוף ימים ישכן" (פסחים ד.)

"משגלה שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו היובלות שנאמר 'וקראתם דרור בארץ לכל יושביה' בזמן שכל יושביה עליה, והוא שלא יהיו מעורבבין שבט בשבט אלא **כולן יושבים כתקנן**..." (רמב"ם הלי' שמיטה ויובל פ"י הלי"ח)

האדם ונחלתו

הענישה התורה למי שמקדיש את שדהו ואינו גואלה... כ"א חייב לדאוג שיהיה לו נחלה משלו ולא יסמוך על נסים... המזלול בערך הכבד **להיות בעל קרקע בא"י**, אפילו שהוא הקדיש אותה, בכ"ז הוא נענש (רסיסי טל לרב בורנשטיין עה"ת פ"ח).

צריך כל איש ישראל בנחלתו לפי ניצוצות של נשמתו לו נחלה, להתדבק לקדושת המקום שהיה בו ניצוצין שלו (ביכורי אביב עה"ת 111)

נפשות ישראל וגרגירי עפר הארץ

"...אמר אותו רשע (בלעם) 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו'. לפי פשוטו שראה בנבואה כי **כל צור וגבעה בארץ-ישראל מיוחד לבני-ישראל**. וארץ ישראל אשר הנחיל השי"ת לאבותינו ולנו אינו במקרה, רק כשברא העולם והיה יסוד העולם ארץ ישראל וביהמ"ק. כמו כן בני-ישראל יסוד הנפשות. **וכל הציור של א"י וביהמ"ק הוא מכוון לציור של בני"י**... ולאשר אמר 'ואגרשנו מן הארץ' הראה לו הקב"ה כי הארץ מיוחד להם... וכתוב 'והיה זרעך כעפר הארץ' ומי שאמר והי' העולם **הכין עפר הארץ לזרע יעקב**. וכמו שנתן מדה ומנין לעפר הארץ כדכ' 'מי מדד כו' וכל בשליש עפר הארץ' כן 'מי מנה עפר יעקב' ולכל גרגורי עפר מארץ ישראל מיוחדים **נפשות פרטיות מישראל**" (שפת אמת בלק תרמ"ח במדרש ג' רגלים)